

Motion till riksdagen
2011/12:N258

av Lise Nordin m.fl. (MP)

Minskad energianvändning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett mål för minskad total energianvändning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett system för vita certifikat.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att timmätning av el bör införas i alla hushåll.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att nätavgiften för eldistribution bör slopas och läggas in i det rörliga elpriset.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka energideklarationen.¹

¹ Yrkande 5 hänvisat till SkU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

Användningen av energi i alla dess former är förknippad med miljöpåverkan. Beroende på vilken energikälla som används och hur utvinningen sker kan konsekvenserna vara stora eller små, men de är alltid negativa.

Den mest miljövänliga energin är den som inte produceras. Det är också den billigaste – det är mångfalt billigare och mer kostnadseffektivt att effektivisera sin användning än att bygga nya kraftverk, förstärka näten och förstöra miljön.

För Miljöpartiet de gröna är därför en ökad effektivitet i energianvändningen en prioritet och vårt mål är att användningen av energi minskar även när ekonomin växer.

Det svenska icke-målet

Regeringen har föreslagit ett mål för energieffektivisering med 20 procent till år 2020. Enligt proposition 2009/10:1 uttrycks målet som ett sektorsövergripande mål om minskad energiintensitet om 20 procent mellan år 2008 och 2020. Ett mellanliggande mål är att energibesparingen år 2010 är minst 6,6 procent av det årliga genomsnittet för energianvändningen 2001–2005.

Uttryckt på ett något mer begripligt sätt innebär regeringens förslag att användningen av energi per producerad krona i BNP ska minska. Det ska gå åt 20 procent mindre energi för att producera en krona år 2020 än vad som behövdes 2010.

Detta är inte något särskilt radikalt mål. Faktum är att en sådan effektivisering redan sker och att den har pågått i decennier. Den tekniska utvecklingen i samhället gör att maskiner, motorer, fordon, hushållsapparater och elektronik blir allt mer effektiva, de drar allt mindre energi.

Denna spontana effektivisering uppgår till mellan 1,5 och 2 procent per år. Energimyndigheten förutser i sin prognos, baserad på styrmedel beslutade till och med halvårsskiftet 2008 – alltså innan regeringen la sitt förslag, en energieffektivisering på nära 2 procent årligen fram till 2020.

Alldeles oavsett regeringens förslag kommer alltså energianvändningen i Sverige att effektiviseras med cirka 20 procent. Regeringens mål är att bedriva vad som brukar kallas *business as usual*, BAU, att fortsätta göra ingenting.

Om målet nås – vilket verkar givet – kommer energianvändningen i Sverige år 2020 att vara minst lika stor som idag. Troligen kommer det att leda till en ökad energianvändning eftersom den ekonomiska tillväxten kan antas bli större än effektiviseringsmålet.

EU:s mål

I EU:s klimat- och energipaket finns ett liknande, men betydligt mer ambitiöst, mål. Syftet med målet är att minska energianvändningen jämfört med dagens nivå, inte att bara fortsätta som hittills. Unionens regeringschefer har ställt sig bakom en årlig effektivisering med 3,3 procent, eller 1,5 procent under BAU, en effektivisering som är mer än dubbelt så stor som förslaget från den svenska regeringen.

EU:s mål är alltså att effektiviseringen ska vara större än den ekonomiska tillväxten och att energianvändningen ska minska med cirka 1,5 procent jämfört med 2010.

Miljöpartiet de gröna anser att det viktiga är att fokusera på en minskad energianvändning, inte bara på att användningen ska bli mer effektiv. Effektiviseringsmål är – som framgår ovan – komplexa att jobba med och resultatet är inte nödvändigtvis en minskad energianvändning. För miljön är det däremot den totala energianvändningen som räknas eftersom den är direkt kopplad till utsläpp av växthusgaser och annan miljöpåverkan.

Sådana mål finns på flera ställen i världen. I Danmark finns till exempel en partiöverskridande överenskommelse om att minska energianvändningen med två procent till år 2011 jämfört med år 2006.

Miljöpartiet de gröna anser att Sveriges mål för energianvändning bör omformuleras så att det innebär en minskning av energianvändningen i Sverige i absoluta tal, inte bara relativt. Målet bör gå fram till 2020 som är det mållår EU föreslagit för energieffektivisering. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Ansvar för smart energianvändning

För att öka effektiviteten i energianvändningen har flera länder infört system som skapar en marknad för energieffektivisering och minskad energianvändning, en sorts ansvar för att energianvändningen ska vara genomtänkt, effektiv och smart. Sådana system finns i Italien, Frankrike, Storbritannien, Danmark och Flandern i Belgien samt i över hälften av USA:s delstater.

Utformningen av systemen för ett sådant ansvar varierar stort, men ofta används så kallade vita elcertifikat. Dessa fungerar ungefär som dagens gröna elcertifikat men syftar till att minska energianvändningen.

I ett system med certifikat måste elleverantörer medverka till att elanvändningen effektiviseras med en viss andel av den mängd el de säljer. Det är valfritt för bolaget om man vill genomföra åtgärderna själv eller köpa intyg – vita certifikat – från andra aktörer som visar att de har minskat energianvändningen. Vilka investeringar, till exempel byte till treglasfönster eller elsnåla vitvaror i hyresfastigheter, som ger rätt till försäljning av vita certifikat bestäms av energimyndigheten.

Marknaden gör att de billigaste effektiviseringsåtgärderna efterfrågas, vilket ger möjlighet att styra resurserna till de mest kostnadseffektiva bespa-

Fel! Okänt namn på

ringsåtgärderna. Ett system med vita elcertifikat är ett mycket pedagogiskt verktyg för att stimulera till minskad elanvändning.

Att införa ett system med ansvar för energinytta har diskuterats länge i Sverige. Tyvärr har Energimyndigheten i en utredning ställt sig negativ till metoden med vita elcertifikat bland annat med följande motivering: *”Sveriges energipolitik bygger på energimarknader där styrmedel syftar till att ta bort marknadsmisslyckanden, exempelvis EU:s handelssystem men också t.ex. energimärkning. Vita certifikat syftar inte till att hantera något marknadsmisslyckande som inte redan hanteras av något annat styrmedel.”*¹

Detta påstående är närmast häpnadsväckande. Myndigheten menar alltså att problemet redan hanteras – på ett tillfredsställande sätt får man anta – genom andra styrmedel. Detta går stick i stäv med bedömningar från andra aktörer, till exempel Energieffektiviseringsutredningen. Där slår man fast att potentialen för effektivisering är mycket stor och att effektiviseringar är lönsamma redan på kort sikt för både den enskilde och samhället men att de ändå inte genomförs därför att styrmedel saknas och att de som finns inte fungerar i detta syfte.

Tyvärr har myndigheten också blandat samman metoderna för energinyttoansvaret med andra åtgärdsprogram som vänder sig till andra kategorier av energianvändare, t.ex. företag som ryms inom handelssystemet med utsläppsrätter (ETS). Man anför invändningar mot möjligheter att bedöma och mäta åtgärdernas effekt som är generellt giltiga, och det borde i så fall avse även gröna certifikat. Och man hävdar att vita certifikat skulle fördyra ny teknik relativt befintlig när det snarare torde vara så att ett system för energinyttoansvar kan skapa nischmarknader så att effektivare teknik snabbt blir billigare genom större serier och större konkurrens i upphandling.

Energimyndigheten verkar dessutom helt förbise de pedagogiska effekter som ett system med vita certifikat innebär.

Miljöpartiet anser att Sverige behöver införa ett ansvar för smart energianvändning. Alla internationella erfarenheter visar att ett system med vita certifikat är effektivt och fungerar som drivkraft. Vi menar därför att ett system med vita certifikat skyndsamt bör införas i Sverige. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Inför timmätning av el i alla hushåll

Miljöpartiet är övertygat om att människor och företag som får större makt över sin energisituation använder energi klokare och mer sparsamt. Idag har människor i praktiken inga andra möjligheter att reagera på det elpris de erbjuds än att avstå från att använda el. Konkurrensen på marknaden är begränsad, för att uttrycka sig försiktigt, och möjligheterna att kontrollera, eller att ens förstå, sin egen elanvändning är små. Möjligheterna att anpassa sig efter

¹ ER 2010:34.

ändrad tillgång och ändrat pris på el är begränsade på grund av outvecklade system för prissättning och prisinformation.

Med elmätare som registrerar elanvändningen timme för timme, i kombination med differentierade elpriser, får elkunderna mycket större möjlighet och motiv att styra sin elanvändning bort från de effekttoppar då elen är som dyrast att producera. Det innebär att energisystemet avlastas och utnyttjas effektivare.

Om elkunderna kunde läsa av sin elmätare och elpriset kontinuerligt skulle många anpassa sin användning av el till tider då elen är billigast. Det skulle få positiva effekter både för konsumenten – som får lägre energianvändning och kostnad – och för samhället, som inte behöver använda lika mycket dyr och smutsig reservkraft eller importerad el.

Miljöpartiet anser därför att alla hushåll bör ges möjlighet till timavläsning av sin elanvändning. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Slopa nätavgiften

Mellan 10 och 30 procent av hushållens elkostnad utgörs av den fasta nätavgiften, som konsumenterna i praktiken inte kan påverka genom att minska sin elanvändning. Nätavgiften försvagar därför prisincitamentet för energieffektivisering i hushållen. För att få en bättre styrning bör distributionskostnaderna istället bakas in i det elpris elföretagen tar ut av sina kunder. Genom att ha ett rakt elpris utan fasta kostnader blir åtgärder för energieffektivisering i hushållen med en gång lönsammare. En minskad elanvändning minskar också behovet av utbyggd distributionskapacitet, vilket sänker distributionskostnaderna. Det är därför också bra för samhällsekonomin.

Miljöpartiet menar därför att nätavgiften bör slopas och kostnaden integreras i elpriset. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Stärk energideklarationen

Det finns stor potential att göra energideklarationen till ett aktivt instrument som ger ordentliga resultat i form av minskad energiförbrukning. Riksrevisionen visar i rapporten "Energideklarationer – få råd för pengarna" att de flesta deklarerationer inte ger några tillförlitliga råd. En tredjedel görs utan besiktningar och sju procent ger åtgärdsförslag – men utan att man gjort någon besiktning av fastigheten.

För att få igång en nödvändig energiomställning föreslår vi att åtgärdsförslagen ska baseras på varje byggnads verkliga förutsättningar och ges efter besiktningar och att man inför ett mål för åtgärdsförslagen som visar hur det är möjligt att halvera byggnadens energianvändning. Miljöpartiet föreslår att

Fel! Okänt namn på

den som effektiviserat i förhållande till sin deklaration ska ges en eftergift på skatten. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 2 oktober 2011

Lise Nordin (MP)

Kew Nordqvist (MP)

Jonas Eriksson (MP)

Peter Rådberg (MP)

Jan Lindholm (MP)

Stina Bergström (MP)

Bodil Ceballos (MP)

Per Bolund (MP)